ئیسلامی شەرعی

ئیسلامی فیطرەت

ئیسلامی قەدەری کەونی

نووســـــەر:

مامۆســتا ئوســامە تــەوحیدی

بسم الله الرحمن الرحيم

نامیلکەی

ئیسـلام چیە ؟
و چەند جۆرە ئیسلام هەیە ؟

لە نووسینی مامۆستا:

أسامة التوحيدي الشهرزوري

بەرواری ئامادەکردن:

١٠-١١ رمضان، ١٤٤٧ هـ

مەنهەج:

الدولة الإسلامية
خلافة على منهاج النبوة

بسم الله الرحمن الرحيم

ئیسـلام چیە ؟ و چەند جۆرە ئیسلام هەیە ؟

① ئیسلام لەڕووی زمانەوانیەوە واتا ملکەچ بـون و خۆبەدەستەوە ـدان

وەکو الله تعالى لەقـورئان ـدا ئەفەرمویٚ :
﴿ وَأَنِيبُوٓاْ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُواْ لَهُۥ ﴾
بگەڕێنەوە بۆلای پەروەردگارتان و ملکەچـی فەرمانـی ئەوبن

وە ـدەفەرموێت :
﴿ فَلَمَّآ أَسْلَمَا وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴾
جا کاتێ هەر دوو کیان **ابراهیم** و**اسماعیل** ملکەچـی فەرمانـی الله بوون وخۆیان تەسلیم ـی فەرمانـی الله کرد.

کەواتا ئیسلام لەزمانەوانیدا بریتیە لەخۆ تەسلیم کردن و ملکەچ بون

② جۆرەکانـی ئیسلام لەڕوانگەی قورئان وسونەت بەم شێوە باسکراوە

یەکـەم/ ئیسـلام ـی قەدەری

(واتا تەسلیم بونـی هەموو مەخلوقات بۆ قەدەری کەونـی الله تعالـی وهەموویانله ژێر قەدەری الله تعالـی ـن ئەم ئیسلامه هەموو مخلوقات دەگرێتەوە وکەس لەژێر ئەم تەسلیم بونە بۆ قەدەرەکان ـی الله تعالـی دەرناچێت تەنانەت گەڵا ودار وبەرد ملکەچ ـن بۆ قەدەری الله تعالی)

دووەم/ ئیسـلام ـی فیطرەت

بریتیه لەو ئیسلامەی کە الله تعالـی بەندەکان ـی لەسەر ئەوە دروست کردوە کە نەفسیان الله تعالـی بناسێت و الله بەتاک ڕابگرن و شەریکـی بۆ دانەنێن ئەم ئیسـلامه گشـتیه و پێـی ئەوترێ فیطرەت (واته الله سروشتـی مرۆڤ ـی لەسەر تەوحید بەدیهێناوە بەڵام چوار دەورەکەی وای لێدەکەن ببێت بەموشریک جا هەرکەسـێ لەم ئیسلامە گشتیە پاشگەزبێتەوە پێـی ناوترێ مورتەد چونکە ئەمە ئیسلامی فیطرەتە نەکـ ئیسـلام ـی شەرعـی کەدواتر باسـی دەکەین

بەڵگە لەسەر ئەم ئیسلامەتیە

﴿ وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِيٓ ءَادَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ ۖ قَالُواْ بَلَىٰ ۛ شَهِدْنَآ ۛ أَن تَقُولُواْ يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَٰذَا غَٰفِلِينَ ﴾

ئەوکاتە وەبیربێنە کە پەروەردگارت لەپشتی نەوەکانی ئادەم وەچەو نەوەی وەدەرهێنا و پەیمانی لێ وەرگرتن و، کردنی بەشایەد لەسەر خۆیان بۆ الله پەرستی بەتەنها، ئەوجا الله پێیانی فەرموو: [ئەرێ من پەروەردگاری ئێوە نیم؟] گشتیان وتیان بەڵێ، ئێمە شایەتی دەدەین لەسەر ئەمە ئینجا الله پێی فەرمون نەکا ڕۆژی قیامەت بڵێن: [بەراستیی ئێمە لەم بەڵێن وتەوحیدە بێ ئاگاو خافڵ بووین چونکە الله ـدەفەرموێت پەیامەران دەنێرم ئەم بەڵێنەتان بیربخەنەوە .

ئیمام ـی الطبري لە تەفسیرەکەیدا بەسەندی سەحیح وبەتەصحیح ـی **شێخ احمد شاكر** دەیگێڕێتەوە لە **أبي العالية**، لە **أبي بن كعب** کەباسی ئەوە دەکات کاتێ الله تعالی بەڵینی لەنەوەکانی ئادەم وەرگرت و ئەوانیش دانیان پێ ـدا نا

الله تعالی فەرمووی : **(وأني سأرسل إليكم رسلا يذكرونكم عهدي وميثاقي، وسأنزل عليكم كتبي قالوا: شهدنا أنك ربنا وإلهنا، لا رب لنا غيرك، ولا إله لنا غيرك. فأقروا له يومئذ بالطاعة .)**
من پەیامبەرانتان بۆ ڕەوانە دەکەم ئەم بەڵێن وپەیمانەتان بیردەخەنەوە وە کتێب ـی خۆم دائەبەزێنم بۆتان ئەوانیش وتیان شاهێدی دەدەین کەتۆ پەروەردگاری ئێمەی و ئێمە هیچ

پەروەردگارێکمان نیە جگە لەتۆ وە پەرستراوی ترمان نیە جگە لەتۆ لەوڕۆژەدا ملکەچ و دانیان داهێنا بەگوێڕایەڵیکردن ـی الله تعالـی .

پێغەمبەر صلی الله علیه وسلم دەفەرموێت : **كلُّ مولودٍ يولَدُ على الفطرةِ فأبواه يُهوِّدانِه أو يُنصِّرانِه أو يُمجِّسانِه**
أخرجه البخاري (1385)
هەموو کەسێ کەلەدایک ئەبێت لەسەر فیطرەت ـی (الله پەرستی) لەدایک ئەبێت بەڵام دایک وباوکی دەیکەن بەجولەکە یان بەگاور یان بەمەجوس ـی .

کەواتا ئیسلام ـی فیطرەت بریتیە لەوەی نەفسی مرۆڤەکان لەسەر تەوحید دێتە دوونیاوە جا هەرکەسێ لەئیسلام ـی فیطرەت لابات بەکافری ئەصڵی حسابە وپێی ناوترێ مورتەد چونکە مورتەد تایبەتە بەدەرچون لەئیسلام ـی شەرعی

پرســـیار/ ئەی ئیسلام ـی شەرعی چیە ؟

ئەم ئیسلامە دابەش دەبێت بۆ **دوولق**

① **ئیسلام ـی گشتی (عام)** ئەم ئیسلامە بریتیە لەدەعوەی هەموو پێغەمبەران کەبریتیە لە الله پەرستی بەتاک وتەنها

و ملکەچ بون بۆاللە بەگوێڕایەڵی وبەڕائەت لەشیرکـ وموشریکین (ئەم ئیسـلامە پێشی ئەوترێ میلەت ی ابراهیم یان حەنیفیەت یان دین ی اللە تعالی)

قال تعالی : ﴿ مَا كَانَ إِبْرَٰهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَٰكِن كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴾ آل عِمرَان
دڵنیابن کە ئیبراهیم نە جوولەکە بو و، نەگاور بەڵکو اللە ی ڕادەگرت بەتاکـ وتەنها و ملکەچ و ڕاساڵ و موسڵمانێک بوو، تەنها ساتێکیش لەهاوبەش پەیداکەران نەبوو

ئەو ئیسـلامە ئیسلامی هەموو پێغەمبەران و بانگەوازی هەموو پێغەمبەرانە کەهەموو پێغەمبەران وشوێنکەوتوە سەر ڕاستەکانیان لەسەر ئەو ئیسلامە بون وە ملکەچ بـون ئەگەر پێغەمبەری ئیسلام هات شـوێنی بکەون و سەری بخەن

② **ئیسـلامی تایبەت** بریتیە لەو ئیسلامەی کە اللە بەپێغەمبەر محمد ی بەخشیوە صلی اللە علیە وسلم کەپێکهاتوە لەتەوحید و فەرز و واجب وحلاڵ وحەرام و مەکرۆهـ وسونەت ئەم ئیسـلامە ئەو ئیسلامەیە کەکۆتا دینە و اللە تعالی واجب ی کردووە لەسەر پێغەمبەرانیش کەئەگەر لەژیان دا بن وئەم ئیسلامەیان پێ بـگات شوێنی بکەون چونکە هەرکەسێ شوێن ئەم ئیسلامە نەکەوێت لەدوای گەیشتنی ئیسـلام پێی ئەوا هیچ دینداریەکی لێ قبوڵ ناکرێت

قال الله تعالى : ﴿ وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّن كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنصُرُنَّهُ ۚ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَٰلِكُمْ إِصْرِي ۖ قَالُوا أَقْرَرْنَا ۚ قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُم مِّنَ الشَّاهِدِينَ ﴾
ئەوکاتەیان وەبیر بێنەوە کەاللە تعالــی پەیمانی بتەوو بەهێزی لە یەکەیەکەی پەیامبەران وەرگرت کە هەرچەندە کتێب و نامەی زانستی و حیکمەتم پێدابن بەڵام لە وەپاش پەیامبەرێک هاتە ناوتان و ئەوەی ئێوەیشی بەراست زانی ئەبێ ئێوەش باوەڕی پێ بێنن و، هاوکاریی ویارمەتیشی بدەن وسەری بخەن جا الله بەپەیامبەرەکانی وت: ئایا ددانتان بەوەدا ناو پەیمانەکەی منتان وەرگرت؟ وتیان: بەڵێ پەیمانمان داو، هەروا دەکەین ئەوکات الله فەرمووی: دەسا ئێوە لەناو خۆتانا بۆ ئەم بەڵێنە بەشایەت بن وا منیش لە گەڵتانم و شایەتم لەسەر ئەو پەیمانە.

وقال تعالى : ﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَـٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴾
هەرکەسێ بێجگە لەبەرنامەو شەریعەتی ئیسلام هەردینێک بۆخۆی هەڵبژێرێ و بیکا بەبەرنامەی خۆی هەرگیز لێیوەرناگیردرێ و لەدوارۆژیشدا لەڕیزی زیانمەندانە.

- کەواتە هەرکەسێ داخل ئەم ئیسلامە نەبێت **کافرە** وەهەرکەسێ داخل ئەم ئیسلامە ببێت و لێی پاشگەزبێتەوە ئەوا پێی ئەوترێ **مورتەد**

پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم دەفەرموێت : **(من بدل دينه فقتلوه)**
هەرکەسێ دینی ئیسلامەکەی گۆڕی بۆ دینێ تربیکوژن (ئەگەر نەگەڕایەوە بۆ ئیسلام)

پرسیار ؟

ئایا جیاوازی نێوان ئیسلام ـی گشتی پێغەمبەران چیە لەگەڵ ئیسلام ـی تایبەت بە محمد صلى الله عليه وسلم ؟

وەڵام .

لەوەدا هاوبەشن کەئیسلام ـی گشتی وئیسلام ـی تایبەت هاوبەشن لەتەوحید و لەعەقیدە وبیروباوەڕدا بەڵام لە بابەتی حەڵال و حەرام و وچۆنیەتی ئەنجام دانی عیبادەتەکان جیاوازن

بەڵگە ؟

پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ئەفەرموێت : **الأنبياءُ إخوَةٌ لعَلَّاتٍ: دِينُهم واحِدٌ، وأُمَّهاتُهم شَتَّى،].**
پێغەمبەران لەیەک باوکەوەن هەموویان یەک دینیان هەیە بەڵام دایکیان جیاوازە .
أخرجه أبو داود (4324) و البخاري (3443)

وە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم **یەکەم کەسە** کە شوێن ئەم ئیسلامە تایبەتە کەوتوە

قال تعالى : ﴿ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُم مِّنْ أَجْرٍ ۖ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى ٱللَّهِ ۖ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ ٱلْمُسْلِمِينَ ﴾
خۆ ئەگەر لە ئامۆژگارییەکانیشم ڕوو وەرگێڕن، لەبەر ئەوە نییە کە من داوای کرێیەکم لێکردبن، بەڵکو هەر لەبەر لاساریی و بەدبەختیی خۆتانە چونکە پاداشی من هەرلای الله یـە و فەرمانم پێکراوە کە لەموسڵمانان بم .

وە لەئایەتێکی تردا ئەفەرموێ : ﴿ لَا شَرِيكَ لَهُ ۖ وَبِذَٰلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ ﴾
کە هیچ هاوەڵێکی بۆ نییە هەر بەوەش فەرمانم پێدراوە، دەبێ هەر بۆ الله بژییم و بمرم وەمن یەکەم کەسیشم لەڕیزی موسڵمانانی ئەم ئوممەتەدا.

ئـــایا ئیسلام ـی تایبەت چیە وچۆن بیناسینەوە وشوێنی بکەوین ؟

پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ئەفەرموێت : صلى الله عليه وسلم قَالَ: **"بُنِيَ الإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَالحَجِّ**

ئیسلام بونیاد نراوە لەسەر پێنج شت
① **شایەتی دان بە لا الە الا الله و محمد رسول الله** (ئەم شایەتی دانە حەوت مەرج ـی هەیە بەبێ بەدیهاتنی ئەم مەرجانە خاوەنەکەی نایەتە ناو ئیسلام ـی هەقیقیەوە

مەرجەكانیش بریتین لـــە

١- **العلم**. زانستت بەوە هەبێ لا اله الا الله واتا هیچ پەرستراوێ نیە بەهەق شایستەی پەرستن بێت تەنها الله تعالی نەبێت وهەرئەو بپەرستی

٢- **اليقين**. ئەم وشەیە بەدڵنیاییەوە بڵێی و گومان لەدڵت دا نەبێت بەرامبەر لا اله الا الله و شەرعی الله تعالی

٣- **القبول**. ئەم لا اله الا الله یە و داخوازیەكانی قەبوڵ بكەیت و ڕەدی نەكەیتەوە لەبەر هەواو ئارەزوو

٤- **الإنقياد**. كەقەبوڵت كرد ملكەچ بیت بەكردەوە كاری پێ بكەیت و دژی فەرمانەكان ی الله تعالی نەوەستیتەوە

٥- **الصدق**. ڕاستگۆ بیت لەوتنی لا اله الا الله لەوتنیدا وە شەرع ی الله بەڕاست بزانیت

٦- **الإخلاص**. مەبەستت ڕەزامەندی الله بیت و لەترسی كوشتن و بەدەستهێنانی دوونیا نەبێت بەڵكو مەبەستت ڕەزامەندی الله بێت

٧- **المحبة**. ئەم وشەیە وهەڵگڕانی ئەم وشەیەت خۆش بوێت و بەپێچەوانەشەوە دوژمنانی ئەم وشەیەت ڕق لێ بێتەوە

پاشـان وتنی واشهد ان محمد رسول الله ئەبێت ئەم مەرجانەی تێدا بێت ئینجا قبوڵکراوە

١- ئیمان هێنان بەشەرعەکەی وباوەڕبون پێی لەدڵەوە
٢- وتنی ئەم شایەتومانە بەئاشکرا وبەزمان
٣- شوێنکەوتنی بەکردار وملکەچ بون بۆفەرمانەکان ونەهیەکانی
٤- بەڕاست خستنەوەی هەموو ئەو هەواڵانەی کەداویەتی لەبارەی ڕابردوو و داهاتوو
٥- الله تعالی بپەرستیت بەوشێوەیەی ئەو ئەنجام ی داوە
٦- لەنەفسی خۆت وماڵ ومنداڵت وهەموو کەسێ زیاتر خۆشت بوێت
٧- وتەی کەس پێش نەخەی بەسەر وتەی پێغەمبەردا صلی الله علیه وسلم

پاشان فەرمووی : **(ئەنجامدانی نوێژ و زەکات دان و ڕۆژوی مانگی ڕەمەزان و حەج)**

کە **نوێژ پایەی دووەم ی ئیسلامە** بە نەکردن ی ئیسلام هەڵ ئەوەشێتەوە چونکە مەرج ی ٤ ی لا اله الا الله هەڵ ئەوەشێتەوە کەملکەچ بون ۆ پەرستنی الله تعالی

ئایا جیاوازی نێوان ئیسلام وئیمان چیه ؟

ئیسـلام وئیمان ئەگەر پێکەوە باسکران ئەوا

ئیمان مەبەست پێی ئیمان ـی دڵە وەک باوەڕبون بە
١- الله تعالـی و کتێبەکان ـی وفریشتەکان و پێغەمبەران و ڕۆژی قیامەت و قەدەری الله تعالی

وە **ئیسـلام** یش مەبەست پێی کردارەکان ـی ڕووکەشە وەک وتنی هەردووشایەتومانەکە و نوێژکـردن و ..هتد

وە ئەگەر بەجیا باسکران ئەوا ئیسلام واتای ئیمان وئیسلام ئەیات و ئیمانیش هەمان واتای ئیسـلام وئیمان ئەیات

الحمد لله رب العلمين

اللهم صل وسلم على نبينا محمد

جۆرەکانی ئیسلام